

נחלת יעקב יהושע

פרשת בהעלותך תשפ"ה | שנה יג גליץ תרס"ד

כ סיון שחל ביום הקריאה [בשנה שערב פסח חל בשבת] האם קוראים בפרשת השבוע או 'ויחל'?

החתן מגלח שערות ראשו לכבוד שבת שלפני החתונה^א, והמנהג שיתגלח בתער דייקא, וכן הקפידו רבותינו הקדושים.

ראה בגמרא (תענית יז, א) שהמלך נוטל שערותיו בכל יום, כדכתיב (ישעיה לג, יז) 'מלך ביפיו תחזינה עיניך'...^ב.

הג"ר שמאי גרוס מביא מקור למנהג זה, ממה שמצינו בפרשת בהעלותך (ח, ז) שהלויים לפני שהתחילו עבודתם בקודש במשכן, גילחו שערות ראשם בתער. וכן הוא אצל החתן, המתחיל עתה ליכנס בעבודת הקודש בקדושה וטהרה, עליו להכין עצמו כמו הלויים.

עזר מקודש^א (פרק ד אות ב,
ושם הערה 2 והערה 4; עמוד 73)

תגלחת החתן כתגלחת הלויים טרם כניסתם לעבודת הקודש

לכבוד שמחת בית בעלזא
שמחת האויפרוף
של החתן אלימלך פנסטר הי"ו
עם נכדת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

^א בעצם ענין תגלחת החתן, הארכנו בגליון לפרשת נשא תשעה (גליון קלח) לכבוד שבת אויפרוף של נכד כ"ק מר"ש הרב אברהם שמואל הי"ו.

ומשם לאוסף 'עניני אירוסין ונישואין שפורסמו בנחלתנו', חלק א (עמוד עט - צב).

ומשם תדרשנו.

יש שם מקורות וענינים לזה.

גם תיאור על מנהג תימן לערכו ברוב עם ובראשות רבנים ומשוררים, בצהרי ביום החופה, במעמד מיוחד הנקרא 'יחלקו ללחתן', עם פיוטים מיוחדים למעמד זה.

והבאנו שם פיוט לזה מרבי יהודה הלוי המתחיל 'יפה נוף'.
ואחר כך בהמשך להנ"ל היו עושים מנהג חאלאקע לידי קרובי ושכני החתן שנעשו בני שלש.

וכאן הבאנו רק מקור וטעם לזה מפרשתינו.
^ב כתבנו שם בגליון הנ"ל, שאולי מכיון שהענין הוא כמלך, לכן המנהג הוא להתגלח לגמרי, ולא רק להסתפר, כי כאמור המלך מסתפר בכל יום, לכן החתן הדומה למלך מתגלח, ואז שפיר ייראה כמלך בכל שבעת ימי המשתה.

^א יצא לאור לקראת נישואי הרה"צ רבי אהרן מרדכי שליט"א בשנת תשנ"ג.

להם לטהרם וגו', והעבירו תער על כל
בשרם' (בהעלותך ח, ז).

וזהו המקור למנהג זה לגלח את החתן
קודם חופתו בתער, שעומד גם כן אז כמו
קודם העבודה.
ובפרט לפי מה שהבאתי לעיל^ד, דכיון
דלזכרון אתי, כלפנים דמי, יובן שפיר דהוי
כעבודה.

פקודת אלעזר על התורה, פאלטישאן^ה
(לנישואין עמוד קכב - קכג)

כ סיון שחל ביום הקריאה רק בשנה שערב פסח חל בשבת

כ' סיון שיחול ביום שקוראים בתורה, שני
או חמישי, יכול להיות רק בשנה כזו
שערב פסח חל בשבת, ואז כ סיון הוא
ביום שני.

כי אם כ סיון חל בשני בשנה שפסח חל
בראשון. דהיינו שהוא יום אחר היום שחל
בו פסח. אם כן, אינו יכול לחול בחמישי,

והנה איתא (ראש השנה כו, א) שופר כיון
דלזכרון אתי כלפנים דמי, פירש רש"י כיון
דלזכרון קאי, אתי כבגדי כהן גדול שלפנים
דמי, ששופר של פרה פסול, כמו בגדי זהב
ביום הכיפורים, שאין קטיגור נעשה סניגור.

ולכן, הוא הדין החופה שהוא לזכרון
הנאספים קאתי, להזכיר זכות אבות אשר
בעלמא דקשוט, שיבואו להשתתף בשמחת
צאצאיהם, כלפנים דמי, שפיר יחשב כעבודת
כהן גדול הנעשה בפנים קודש הקדשים.

ולכן נהג הרב הקדוש מזידיטשוב זי"ע לומר
אז 'אחת ואחת', כמו הכהן הגדול בעת
עבודתו ביום הכיפורים בפנים.
עד כאן דבריו הקדושים, ודברי פי חכם חן.
^ה יצא לאור בברוקלין בשנת תשנט.

...

ומה גם שהרי איתא שענין הנישואין הוא
להשרות שכינה, וכאמרם ז"ל (סוטה יז, א)
איש ואשה זכו שכינה ביניהם. אם כן
שפיר הוי הכנת החתן לקראת נישואיו,
כהכנת הלויים לעבודת בית המקדש.

נחלת יעקב יהושע (גליין קלח עמוד א
בשולי הגליין הערה ד)

...

המנהג הוא בבעלזא, שהחתן קודם חופתו
מגלח כל שערו בתער, ומנהגן של ישראל
תורה.

ויש לומר הטעם, שחז"ל אמרו (סוטה יז, א)
איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם.
ולכך החתן קודם החופה, הוא כמו קודם
העבודה שעל ידה השרה השם ית'
שכינתו בכנסת ישראל.

ומצינו אצל הלויים שהזקיקם הכתוב
תגלחת בתער קודם שלקחו אותם לעבוד
עבודתם בבית המקדש, 'וכה תעשה להם

^ד בדיבור הקודם לזה, הביא דיבור ממרן
מהר"י זי"ע בזה הלשון:

שמעתי בשם כ"ק זקני הרב הקדוש רבי
יהושע מבעלזא זי"ע, שסיפרו לו שהרב
הקדוש מהר"א מזידיטשוב זי"ע, נוהג לומר
בשעת החופה, בעת שמקיפין את הכלה סביב
החתן, את הנוסח 'אחת ואחת' וכו',
שאומרים בעת העבודה ביום הכיפורים.

והוסיף כק"ז מבעלזא זי"ע, ונתן טעם לשבח
על מנהג זה, על פי מה שכתב ברש"י (כתובות
ח, א ד"ה שמח) שברכת 'שהכל ברא לכבודו'
הוא לאסיפת העם הנאספים שם.

ואמר שהכוונה הוא כמו שאמרו בזהר
הקדוש (פינחס רכ, א) דבזמן החופה באים
האבות מעלמא דקשוט לשמוח בשמחת
בניהם.

וזהו שאמר לאסיפת העם הנאספים, קאי על
אותן הנשמות שנאספו אל עמם מכבר, ואינם
עוד בעולם.

כי פסח אינו יכול לחול ברביעי, מפני הכלל של 'לא בדו פסח'.

...

יש אומרים שבכל תענית קוראים 'ויחל', ויש אומרים שרק בתעניות הכתובים בפסוק ויש אומרים שמשלבים וקוראים לכהן ולוי בפרשת השבוע ולשלישי 'ויחל'

יש אומרים¹, שכל תענית שיארע בב' וה', שקורין שחרית פרשת היום, ובמנחה 'ויחל'. דתדיר קודם².

¹ בספר המנהיג הובא בשם הר' יצחק: ה"ר יצחק פסק.

הריטב"א (תענית יב, ב אד"ה מפלגיה דיומא) הביא כן בשם רב פלטוי.

וזה לשונו: וכן כתב רב פלטוי ז"ל, מנהגא דידן למקרי בצפרא בפרשה דשבתא, ובמנחה בפרשת תענית.

ודברי רב פלטוי הובאו גם בר"ן (פרק א דתענית ד, ב סוד"ה ומדאמרינן הכא דבעו רחמי), וזה לשונו: הגאון הרב פלטוי כתב, בתעניות של שני וחמישי, בצפרא קרי בפרשתא דשבתא, ובמנחה בפרשת תענית. וממשיך הר"ן: ולפיכך יש לתמוה, על מה שאנו נוהגין לקרות 'ויחל' בבקר ובערב בשני וחמישי גם כן.

ב'מחזור ויטרי' (סוף סימן רעא) מביא כן בשם הרב ר' בכור שור: ומיכן סמך הרב ר' בכור שור שלא לקרות בשחרית 'ויחל', אלא בפרשת דיומא.

¹ מעניין להשתמש בכלל של 'תדיר', שבדרך כלל הוא רק לדין קדימה, 'תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם'. ולא לענין העדפת אחד על השני ולדחות את השני לגמרי.

² ב'המנהיג': כל תעניות האמורות ב'כה אמר ה'.

והכוונה לפסוק בזכריה (ח, יט) 'כה אמר ה' צבאות, צום הרביעי וצום החמישי וצום

או, יקראו שנים בפרשת היום, והשלישי 'ויחל'.

ורב עמרם (סימן נו - נח) כתב, שבתעניות הכתובים בפסוק דוקא¹, קורין 'ויחל', חוץ מבט' באב².

ורב שר שלום כתב, שבכל תעניות צבור, וכל תעניות שגוזרים על הגשמים וכל דבר הצריך להם, אומרים 'ויחל' בשחרית ומנחה, בין בב' ובה', בין בשאר ימים³.

¹ טור (אורח חיים הלכות תענית סוף סימן תקסו);

² ספר האגור (הלכות תענית סימן תתעט);

³ ספר המנהיג

השביעי וצום העשירי, יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, והאמת והשלום אהבו.

⁴ שיש לו קריאה מיוחדת מפרשת ואתחנן (ד, כה) 'כי תוליד בנים'.

⁵ ב'המנהיג': והוא ששנינו בשני ובחמישי ובשבת במנחה חוזרים לכסדרן, ואין עולין להן מן העניין, שנאמר (אמור כג, מד) 'וידבר משה את מועדי ה'', מצוותו שיהו קורין אחד ואחד בזמנן. ותיקן להם משה לדרוש בניינו של יום הלכות פסח בפסח, והלכות עצרת בעצרת, והלכות חג בחג. ואילמלא כן, פעמים בא התענית בבראשית, או בויקרא או בוידבר, ומה ענין פרקים אלו לתענית ציבור, והלא תענית צבור צריך לקרות בו בדברי ריצוי ובקשה. ולא נמצאת פרשה בתורה במדות האלו, כי אם 'ויחל'... עד כאן לשונו.

וב'מחזור ויטרי' (סימן רעב): ופרשת 'ויחל' שנתקן בתעניות, לפי שאין פרשה השווה לכל תעניות כי אם זו, שהרי אם מתעניין בשבת ויקרא קורין ויקרא, ואם מתעניין בשבת שמות קורין שמות, הרי לך שאין פרשת תענית קבועה.

ועוד ש'ויחל' לפי ענין היום, בקשת סליחה ורחמים.

ועוד, שנתעטף הקדוש כשליח ציבור, והראה למשה סדר עבודות סליחה ומחילה ויג מדות

תענית בה"ב דאחר פסח וסוכות דוחה קריאת פרשת השבוע

מצאתי במנהגים, בערב ראש השנה אף על גב דנתפשט בתפוצת אשכנז להתענות בו, אין קורין 'ויחל', לא בבקר ולא בערב. אך בשאר תענית דשני וחמישי ושני שמתענים אחר החג, קורין בקר וערב 'ויחל'.

אבל הסכימו קהל להתענות בה"ב, או יותר או פחות, לא קורין בבקר כי אם פרשה דשבוע, ולערב קורין 'ויחל'.

אבל קהל שהסכימו להתענות בימי אגד"ו, קורין 'ויחל' גם כן בשחר.

וצום הרביעי וצום השביעי וצום העשירי, פשיטא דקורין 'ויחל' בקר וערב. וכן בתענית אסתר.

אכן צום החמישי - הוא ט' באב, מיוחד לו קריאה 'כי תוליד בנים' בפרשת ואתחנן.

מהרי"ל (הלכות ימים נוראים ודיני תענית אות יז)

...

בשבת שאחר ראש חודש מברכין התענית בה"ב...

וקורין 'ויחל' שחרית ומנחה...

ספר המנהגים לרבי יצחק אייזיק טירנא
(מנהג בין פסח לשבועות)

וגם עניים, שאם לא יבאו בשחרית שוב לא יבאו היום, שיבקשו אוכל למו וישיבו את נפשם. מפסקינן בעיניינא דיומא, וקרינן 'ויחל' אף בשחרית.

...

זה לשון מורי ורבי (בביאור הרש"ל לטור), ואנו נוהגין לקרות 'ויחל' בכל תענית אשר גזרו הראשונים דרך קבע, אפילו תענית בה"ב שאחר החג.

אבל תענית שגוזרין דרך מקרה, נוהגין לקרות בבוקר מעין הפרשה, ובערב 'ויחל'. וכן כתב רמ"א (בהג"ה סעיף ב ודרכי משה אות א).

פרישה (שם ס"ק ז)

...

[וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל...]. אבל קהל שמקבלים עליהם תענית [ודאי רבים איקרו, ויכולין לקבוע ברכות] כו' (טור). וכן הוא במרדכי דף רעז עמוד ג.

כתב בית יוסף, ונראה, מאחר שהם יכולים לקבוע ברכה קורין 'ויחל'.

ובדורינו זה, ראיתי נוהגים כן, וראיתי חולקין עליהן, ונהרא נהרא ופשטיה.

ומיהו היכא שגוזרים תענית שלא לשום צורך, אלא לשוב בתשובה, אין לנו שיהא לו דין תענית צבור לקבוע בין 'גואל' ל'רופא', ולא לקרות בתורה.

וכך הם דברי הגהות מרדכי ישן. עד כאן לשונו.

וזה לשון מהרי"ל, מצאתי במנהגים, אם הסכימו הקהל להתענות בה"ב, או יותר או פחות, לא קורין בבקר כי אם פרשה דשבוע, ולערב קורין 'ויחל'.

אבל אם קבעו תענית בימי אגד"ו, קורין 'ויחל' גם כן בשחר.

דרכי משה (תקסו, ס"ק א)

האמורות בפרשת 'ויחל' - כדאמרין בראש השנה (יז, ב), לכך נתקן 'ויחל'.

כך מצאתי בשימושא רבא דגאונים. ועוד מצאתי, כי השתא מפני שכולן באים בשחרית, שיש מהן פושעים הבאים בשחרית,

...
הא דקורין 'ויחל', סומכין על ספרים
חצונים^י, תוספות בפסחים (מ, ב ד"ה אבל
עושהו)^{יב}, וסמ"ג על מ"ס י.

^{יא} החיד"א ב"שם הגדולים' (חלק ספרים מערכת ס
אות סה) כתב: 'ספרים חיצונים', קורין
התוספות והרא"ש למסכת סופרים וכיוצא.
על דרך 'ברייתא', שפירושה חיצונה, פירוש
חוץ מהמשנה. גם אלו 'ספרים חיצונים'
כלומר חוץ מהברייתות של רבי חייא ורבי
הושעיא ותוספתא. אי נמי חוץ לתלמוד.
עד כאן לשונו.

ואכן דבר זה איתא במסכת סופרים (יז, ז).
וכמו שכתבו התוספות להדיא בסיום
דבריהם, ובברכות ומגילה, ראה הערה
הבאה.

^{יב} זה לשונם:
ובכמה דברים אנו סומכין על ספרים חיצונים,
ומניחין גמרא שלנו... ובפרשת 'ויחל' אנו
קורין בתענית שלנו, אף על גב דתנן במגילה
(לא, ב) שקורין בתענית בקללות וברכות, ואנן
סומכין על מסכת סופרים (יז, ז).
עד כאן לשונם.

וכן כתבו התוספות במסכת ברכות (יח, א אד"ה
למחר):

ואף על פי שהגמרא חולק עליו יש דברים
שאנו מניחין הגמרא שלנו ואנו עושין כספרים
החיצונים, כמו מ'חזון ישעיה' כפסיקתא, וכמו
'ויחל' שיש בגמרא (מגילה לא, א) דבתענית
קורין ברכות וקללות, ובמסכת סופרים (יז, ז)
מפרש 'ויחל'.

וכן כתבו התוספות במגילה (לא, ב סוד"ה ראש
חודש): וכן אנו נוהגין על פי מסכת סופרים
שאנו קורין 'ויחל' בתעניות, ובמתניתין
אמרינן שקורין ברכות וקללות.

וזה לשון מסכת סופרים:
ובתעניות של ט' באב וז' אחרונות של עצירת
[גשמים] ברכות וקללות, אבל תעניות אחרות
'ויחל' משה', ומפטירין (ישעיה נה) 'דרשו ה',
ויש אומרים שאין מפטירין נהגו בו העם.

ואין מפסיקין בקללות לפי שאינו מן המובחר
להפסיק בקללות ולהתחיל בקללות.

ובשו"ת 'אבקת רוכל' להבית יוסף (סימן כח)
כתב בתוך דבריו:
...אביא דוגמת זה, שכבר ידוע שכל הפוסקים
שלנו הם על פי התלמוד, ומפיו אנו חיים, וכל
אשר בשם ישראל יכנה אינו רשאי לזוז מפסק
התלמוד, וכל הפורש ממנו כפורש מחיו.
עם כל זה יש דברים שאנו מניחים דבר
התלמוד, ונוהגים כספרים אחרים.
ואעידה לי עדים נאמנים, ששנינו בפרק בני
העיר (מגילה ל, ב - לא, א) שבתעניות קורים
ברכות וקללות. ואין אנו נוהגים כן, אלא אנו
קורים 'ויחל' כדברי מסכת סופרים.
וכן בראש חודש אלול שחל להיות בשבת,
היה ראוי להפטיר 'השמים כסאי' כמו שגזר
הגמרא בפרק הנזכר, ואין אנו מפטירין אלא
בחדא משבע דנחמתא כדברי פסיקתא.

והטעם, לפי שאין דברים אלו תלויים בדבר
אסור והתר, הרשות בידינו לקרות או להפטיר
כדברי מי שיראה לנו שהוא יותר נכון. ואף על
פי שהוא נגד התלמוד, כיון שאינו דבר תלוי
באסור והתר.

ומשם נלמוד לנדון שלפנינו...
^{יג} בנדפס כתוב 'סמ"ג על מסכת סופרים', כן
הוא גם במהדורות הישנות.
ובמהדורה החדשה של מכון ירושלים, ציינו
בהערות שלא מצאנו.
ואכן לא ידוע על פירוש מהסמ"ג למסכת
סופרים.

אך אם נסגור את תיבות 'מסכת סופרים'
לראשי תיבות מ"ס -] ואולי אכן היה כתוב כך
במקור], נוכל לפענחו ל'מצות [מדברין]
סופרים', והכוונה לסמ"ג בסוף עשין, מצות

ורק במנחה קורין 'ויחל' זולת תעניות בה"ב

כשהצבור גוזרים תענית על כל צרה שלא תבא עליהם, וכן בתעניות שני וחמישי ושני שאחר הפסח ואחר החג, שנוהגים באשכנז להתענות הצבור, נהגו הראשונים לומר שליח צבור 'עננו' בין 'גואל' ל'רופא', ולקרות 'ויחל'.

הגה: מיהו אם קבעו התענית בב' וה', אין דוחים פרשת השבוע בשחרית, אלא קורין בשחרית בפרשה, ולערב קורין 'ויחל'.

בלבד בה"ב, שמתעניין אחר הפסח וסוכות, שקורין שחרית וערבית 'ויחל', והכי נהוג.

ויש י' שתמחו עליהם י"ח, והקשו עליהם, והרא"ש (תענית פרק א סימן כ) יישב

וגם יש להם לחשוב, שאם כן לא היה לו להניח כשהגיע לפרשה, שהרי גם זו מעין פרשה שהניח בה.
י"ב במשנה: בתעניות ברכות וקללות.

ופירש רש"י:
ברכות וקללות, ד'אם בחקותי', להודיע שעל עסקי החטא באה פורענות לעולם, ויחזור בתשובה, וינצלו מצרה שהן מתעניין עליה.

והמשך המשנה:
אין מפסיקין בקללות, אלא אחד קורא את כולן.
ופירש רש"י:

אין מפסיקין בקללות, כדמפרש מילתא שאין שנים קורין בהן, אלא אחד קורא את כולן, ושנים הראשונים קורין פרשת ברכות].
י"ג שמו של המהרי"ל היה רבי יעקב הלוי מולין, ונקרא בספרים, נוסף ל'מהרי"ל' גם מהרי"ל מולין וגם מהרי"ל סג"ל.
י"ד מכאן, המשך דברי המחבר.
י"ה על הראשונים הנ"ל.

ואף על פי שהוא לסוף ב פסוקים מהפרשה י"ז.

ולא סמכין על המשנה (מגילה ל, ב - לא, א) דקתני שבתעניות קורין ברכות וקללות י"ז.

תענית שמתעניין בעת צרה כדי שיצילנו השם יתבר', אפילו אינם מתעניין רק שלש, יכולין להתפלל 'ענינו' ולקרות 'ויחל'.
וביום שני או חמישי קורין שחרית פרשת השבוע ולערב 'ויחל'.

מספר האגודה (תענית סימן יג), וכן בתשובה מהר"י מולין י"ז (החדשות סימן נז).

באורח חיים סימן (תקסב) [תקסו] כתב, דאין קורין 'ויחל' ו'ענינו' אפילו בתענית שמתעניין בעת צרה, אלא אם כן יש עשרה בבית הכנסת שמתעניין.

הגהות המנהגים (שם אות מא)

כשקבעו תענית בשני או חמישי קורין בשחרית בפרשת השבוע

מדברי סופרים, שם (מצוה ג מדרבנן, הלכות תשעה באב ותענית) כתב:
ובכולן קורין בתורה שחרית ומנחה 'ויחל' משה'.

י"ה הכוונה למה שהעירו התוספות במגילה (כב, א ד"ה אין מתחילין).

וזה לשונם:
אין מתחילין בפרשה פחות מג' פסוקים (גמרא שם). גזירה משום הנכנסין, שלא יטעו לומר שאותו שקרא לפניו לא קרא אלא שני פסוקים.

וקשה על מנהג שלנו, שאנו קורין בפרשת 'ויחל' בתעניות, והראשון מתחיל שם והוא לסוף שני פסוקים מפרשה שלמעלה.
וכן המפטיר ביום טוב בחול המועד דפסח, שמתחיל מ'והקרבתם', שהוא לסוף שני פסוקים מראש הפרשה.

ויש לומר, דשאני אלו הפרשיות, שהרי ידועות הן לעולם, וליכא למטעי.

וכן פרשה של ראש חודש, שהשלישי קורא 'וביום השבת', אין לחוש שמא יאמרו הנכנסים שהשלישי לא קרא אלא שני פסוקים מ'וביום השבת', שהרי הדבר ידוע לעולם.

קושיתם; הילכך למנהג הראשונים שומעין.

ומיהו היכא שגוזרים תענית שלא לשום צורך, אלא לשוב בתשובה, יש נוהגים לדון כתענית צבור לענין 'עננו' בין 'גואל' ל'רופא' וקריאת 'ויחל'.

ויש נוהגים לדון כתענית יחיד, שאף שליח צבור אינו אומר 'עננו' אלא ב'שומע תפלה', ואין מוציאין ספר תורה.

שולחן ערוך (אורח חיים הלכות תענית תקסו, ב)

...

תענית בה"ב, שנוהגין להתענות אחר הפסח ואחר החג, כמו שנתבאר טעמא לעיל סימן תצ"ב סעיף א, אומר השליח ציבור 'ענינו' בין 'גואל' ל'רופא' שחרית ומנחה, וקורין 'ויחל' בשחרית ובמנחה כמו בתענית צבור.

וכן קהל שגוזרין תענית עליהם על כל צרה שלא תבא יכולין לומר 'ענינו' בש"ץ ולקרות 'ויחל'. ובלבד שהם עשרה שמתענין דחשיבי צבור, ונקרא תענית ציבור לקבוע ברכה לעצמו. ולא דמי לשאלה דאפילו עיר גדולה כננוה כיחידים דמו, ואין שואלין...

הג"ה, הלכך כל קהל של עשרה איקרו רבים, בין לענין 'ענינו' ברכה בפני עצמה בין 'גואל' ל'רופא' לש"ץ, ובין לענין קריאת 'ויחל', ואף על גב דתניא בתוספתא (תענית ב, ו) אין קורין בתורה בתענית יחיד.

ומיהו אין דוחין פרשת השבוע שחרית, אלא קורין בשחרית בפרשת השבוע, ובמנחה 'ויחל'.

לבוש (תקסו, ד)

תענית כ סיון

תענית קבוע הוא יותר מבה"ב

[הגה: מיהו אם קבעו התענית בב' וה' אין דוחים פרשת השבוע בשחרית, אלא קורין

בשחרית בפרשה ולערב קורין 'ויחל', בלבד בה"ב שמתענין אחר הפסח וסוכות שקורין שחרית וערבית 'ויחל', והכי נהוג. (אורח חיים תקסו, ב).]

בלבד ב' וה' וכו'. לפי שתעניתים אלו קבעו כל ישראל בכל הארצות ומיעוט הם אותם שאינם מתענים.

מה שאין כן בשאר גזירת תענית על מדינה מיוחדת, אז אין דוחין פרשת שבוע מכח 'ויחל'.

ונ"ל, דהתענית שגזרו מנהיגי שלש הארצות, בצירוף גאונים, להתענות בכל כ' סיון, משום רוע הגזירות בעו"ה, יש לקרות 'ויחל' אפילו כשחל ביום ב' או ה', שתענית זה הוא קבוע, אפילו ביותר מב' וה' דאחר הפסח וסוכות, כנלע"ד.

טורי זהב (תקסו ס"ק ג)

...

ומיהו אין דוחין פרשת השבוע שחרית, (לבוש תקסו, ד).

כן כתב רבו [- הרמ"א] בהג"ה (סעיף ב), ובדרכי משה (ס"ק א) כתב כן בשם מהרי"ל.

וכתב שם ב'דרכי משה' באמצע הסימן, בין דין 'עננו' לדין סליחות.

ובטור אחר דין סליחות כתוב דין קריאת התורה בסימן תקעט.

והלא תמיהא גדולה היא שהיה לכתוב לדמהרי"ל בסוף, במקום דין קריאת התורה, לקמן סימן תקעט, ושם לא כתב ב'דרכי משה' כולם.

וגם על מה שפסק להלכה כמהרי"ל, לא כתב טעם למה לא כהטור.

ובמהרי"ל עצמו לא נזכר שום דעה אחרת. לכן נראה לי, ואימא נחזי אנן ואומר, דקריאת 'ויחל' כתוב ב'בית יוסף' סימן תקעט (ד"ה ומ"ש רבינו שהשלישי) בשם הר"ן

(מגילה יא, א ד"ה בתעניות ברכות) י^ט, שהוא ב^י ממסכת סופרים, וראיתי שם בפרק יז הלכה ז, וזה לשונו: ובתענית של ט באב וז' אחרונות של עצרת (פירוש, עצירת גשמים), ברכות וקללות. אבל תעניות אחרות 'ויחל משה' עד כאן לשונו.

הרי שמסכת סופרים אינו מחלק בתעניות אחרות בשום דבר בעולם. ואם כן, מאחר דהטור כתב חילוקי דעות הפוסקים, ומסכים לדעת רב שר שלום. וכן ה' בית יוסף'.

ואלו הא דמהרי"ל גופיה לא הוזכר דעה אחרת, וגם 'דרכי משה' לא כתב להכריע כמותו משום טעם בעולם. ונראה, דאדרבה יש להכריע כדעת רב שר שלום מדמסכת סופרים לא משמע שום חילוק.

זהו פשוט וברור בעיני. ואין לי אלא שאינני כדאי לסתור פסק הגאון המגיה.

אבל מהני תמיהות שתמהתי עליו נראה בעיני, דשגגה היא, כשכתב הגהתו בשולחן ערוך, שאז לא היה לפניו הטור, רק ראה מה שכתב ב'דרכי משה', ולא עיין אחר שורש הדין, שסמך על ספרו 'דרכי משה'.

וכיוצא בזה מצאתי לו באבן העזר סימן קסט סעיף לה.

לכן פשוט בעיני להורות להלכה דלא כמהרי"ל.

אבל למעשה, כיון דכבר נתפשט המנהג כמהרי"ל, לא מלאני לבי עד היום יום (ד) [ב'] כ' סיון תי"ב, שגזרו תענית הד'

י^ט זה לשון הר"ן: בתעניות ברכות וקללות הכתובות ב'אם בחוקותי', כדי לכוף לבו של אדם.

ומיהו אין אנו נוהגין כן, אלא קורין 'ויחל משה'.

ארצות וקבעוהו לדורות, הוריתי למעשה על זה, היום שאירע ביום שני, לקרות אף בשחרית 'ויחל'.

ודוקא על זה היום הוריתי, לכשיחול עוד כן. ובזה אין אני סותר ולא כחולק על המנהג.

מלבושי יום טוב, לה'תוספות יום טוב', על ה'לבוש' (ס"ק ג)

...

ומיהו אין דוחין וכו'. כן כתב רמ"א.

ו'מלבושי יום טוב' [ס"ק א] האריך לתמוה עליו, שפסק כמהרי"ל (הלכות תענית אות יז) נגד הטור, ושכן משמע במסכת סופרים פרק יז הלכה ז.

וסיים זה לשונו, לכן פשוט בעיני להורות להלכה דלא כמהרי"ל.

אבל למעשה כאן דכבר נתפשט המנהג כמהרי"ל, לא מלאני לבי עד היום יום ב' כ' סיון תי"ב תענית שגזרו ד' ארצות וקבעוהו לדורות, הוריתי למעשה על זה היום שאירע ביום שני לקרות 'ויחל' אף בשחרית, ודוקא לזה היום לכשיחול עוד כן. ובזה אינני סותר המנהג, עכ"ל.

ולענ"ד ליישב דברי הרמ"א ו'לבוש', כי מהרי"ל כתב שמצא כן במנהגים (טירנא אות ק), לכך לא חש להסכמת הטור. גם מצאתי כן ב'אגודה' פרק קמא דתענית (סימן יג) שכתב שראה כן מרבوتיו, ואין ספק שאילו ראהו 'מלבושי יום טוב' לא היה משיג על רמ"א.

ומכל מקום בכ' סיון יש לקרות 'ויחל', וכמו שכתב הטורי זהב (ס"ק ג).

אליהו רבה (תקסו, ס"ק ג)

ב אחר דברי הר"ן הביא מהתוספות סוף פרק כל שעה, (המובא לעיל הערה יב), שכתבו שאנו סומכין על מסכת סופרים.

ועיין בביאור הגר"א שדעתו גם כן לדינא כה'מלבושי יום טוב', ותמה על הרמ"א, ע"ש.

אמנם באליהו רבה (שם) מצדד להורות כהרמ"א, שכן נמצא באגודה בשם רבותיו, עיין שם. ומכל מקום, בדיעבד אם התחילו לקרות פרשת 'ויחל' אין לחזור, כנלענ"ד.

משנה ברורה (תקסו ס"ק ח)

...

בלבד בה"ב שמתענין אח"פ וכו' - לפי שתעניתים אלו קבעו בכל הארצות ומיעוט הוא אותם שאין מתענים. מה שאין כן בשאר גזירות תענית על מדינה מיוחדת, אז אין דוחין פרשת השבוע מכח 'ויחל'.

והוא הדין תענית של כ' סיון, גם כן יש לקרות 'ויחל' אף בשחרית, אפילו כשחל ביום ב' וה', שתענית זה הוא קבוע, ונתפשט יותר בישראל מב' וה' דאחר פסח וסוכות [טורי זהב' ו'לחם חמודות']^{כא} ('מלבושי יום טוב').

ונ"ל שהיום שהתענית של כ' סיון אינו קבוע כל כך, שמתענים בו רק יחידים, וכן תענית בה"ב שאחר פסח וסוכות^{כב}, דינו

וכן כתב הבית יוסף, דבשאר מדינות חוץ מאשכנז דין בה"ב כמו ב' וה' דעלמא. ואף אם אירע שגזרו תענית בבה"ב שאחר החג בשביל איזה סיבה. קורים בשחרית בפרשת השבוע. וכן נראה במהרי"ל הלכות תענית, שממנו מקור דינו של רמ"א, עיין בדרכי משה.

והמחבר חולק וס"ל שאם גזרו תענית בב' וה' דעלמא קורין 'ויחל', וכמ"ש בבית יוסף סימן תקע"ה. ולזה סתם דבריו בסימן תקס"ו סעיף ב.

ואנו נוהגין כהרמ"א שאין דוחין פרשת השבוע.

...

בלבד [בה"ב]. עיין טורי זהב. ועיין 'אליה רבה' ג' בשם 'מלבושי יום טוב'.

ומנהג כרמ"א בתענית שגוזרין לפעמים בעיר ובמדינה אחת, שאין דוחין פרשת השבוע.

אבל כ' סיון קורין בשחרית גם כן 'ויחל', אף שחל בב' וה'.

פרי מגדים (משבצות זהב תקסו ס"ק ג)

...

[הגה: מיהו אם קבעו התענית בב' וה' אין דוחים פרשת השבוע בשחרית, אלא קורין בשחרית בפרשה ולערב קורין 'ויחל', בלבד בה"ב שמתענין אחר הפסח וסוכות שקורין שחרית וערבית 'ויחל' והכי נהוג. (אורח חיים תקסו, ב).]

אין דוחין פרשת השבוע - דהוא תדיר, ואין חשוב תענית שלא נתפשט בכל ישראל לדחות פרשת השבוע.

ועיין באליהו רבה (ס"ק ג) שהביא בשם מלבושי יום טוב, שדעתו לדינא להורות כהטור, וכדעת רב שר שלום דדוחין פרשת השבוע וקורין 'ויחל', אלא דמכל מקום כיון שנהגו כן אין לשנות המנהג.

^{כא} גם ביבאר היטב' ציין ל'לחם חמודות', אך לע"ע ל"מ ב'לחם חמודות' מענין זה, אלא בספר אחר של ה'תוספות יום טוב' 'מלבושי יום טוב' הנ"ל.

^{כב} כן כתב גם בשו"ת 'דברי מלכיאלי' (חלק ג סימן כז), **גבי בה"ב**, בזה הלשון:

ועל דבר מ"ש בסימן תקס"ו סעיף ב שבה"ב קורין 'ויחל' בשחרית.

ואצלינו המנהג לקרות בפרשת השבוע, אף כשיש מנין מתענים.

נראה, דהרמ"א איירי לפי המנהג בימיהם, שרוב הציבור התענו בבה"ב, וכמ"ש הטור ובית יוסף וטורי זהב שם. אבל **אצלינו** שאין מתענים רק יחידים, לא שייך זה.

כשאר תעניתים. ואין דוחין פרשת השבוע בשחרית, ולערב קורין 'ויחל'.

ואם חל כ' סיון בערב שבת, שנוהגין שלא להשלים התענית רק עד שעה שיצאו מבית הכנסת, צריך עיון לענין 'ענינו' איך יעשה, וגם לענין קריאת התורה בצבור במנחה.

משנה ברורה (תקסו ס"ק י)

...

ב'טורי זהב' אורח חיים סימן תקסו ס"ק ג פסק, דבכ' סיון אם חל בב' וה', יש לדחות פרשת השבוע, ולקרות 'ויחל', עיין שם.

ולבי מהסס בדבר, דבאמת מנהגינו בעצמו הוא תמוה לכאורא, והרב 'בית יוסף' בסימן תקעט האריך להתמיה בשם הר"ן ז"ל על מנהגנו, וזה לשונו, מדקאמר מפלגא דיומא עד ריבעא דיומא קורין ומפטירין, משמע שלא היו קורין בבוקר בפרשת תענית, אלא מחצי היום ואילך, ואף רב פלטוי גאון כתב בתענית של ב' וה קורין בצפרתא בפרשה דשבתא כו', ולפיכך יש לתמוה כו', משמע דלא נקט ליה אלא מדיוקא דגמרא.

ואנא תרתי תמהני עליו, חדא דמהא וודאי לא קשיא, דמדינא דגמרא כיון שהיו נוהגים מצפרא כנופיא לעיין במילא דמתא כ', לא היו קורין כל עיקר, וכמו

בפלגא - דהיינו ריבעא דיומא, קרו 'ויחל' משה', ומפטירין 'דרשו את ה' בהמצאו'.

ובמגילה (ל, ב): ובתעניות למה לי הפסקה נ- דתנן (שם כט, א) לכל מפסיקין נ- מלקרות בענין היום, וקורין בענין מועד, רש"י, בראשי חדשים, בחנוכה, ובפורים, **בתעניות** ובמעמדות וביום הכיפורים], ליקרי מצפרא בענינא דיומא, ובמנחה בתעניתא. מסייע ליה לרב הונא, דאמר רב הונא מצפרא כינופיא.

היכי עבדינן, אמר אביי מצפרא לפלגיה דיומא מעיינינן במילי דמתא. מפלגיה דיומא לפניא, ריבעא דיומא קרא ומפטיר, וריבעא דיומא בעו רחמי, שנאמר (נחמיה ט, ג) 'ויקראו בספר תורת ה' אלהיהם רביעית היום ורביעית (היום) מתוודים ומשתחוים'.

ואיפוך אנא, לא סלקא דעתך, דכתיב (עזרא ט, ד) 'ואלי יאספו כל חרד בדברי אלהי ישראל על מעל הגולה ואני יושב משומם עד למנחת הערב', וכתיב (שם פסוק ה) 'ובמנחת הערב קמתי מתעניתי'.

ופירש רש"י:

מצפרא כינופיא, מאספין בני אדם, ובודקין ומזהירין אם יש בידם עבירה ויחדלו, כדי שיתקבל התענית, **לפיכך אין פנאי בשחרית לקרות בתורה.**

במילי דמתא - בודקים אם תהיה עבירה בידם.

ולשון הרמ"א שם אין מדוקדק, שכתב ומיהו אם קבעו התענית וכו'. דמשמע מזה שהוא מפרש דברי השולחן ערוך. ובאמת הוא חולק עליו, דהבית יוסף לא סבר ליה הכי, כמש"ל. וידוע שכן דרך הרמ"א לכתוב לפעמים בלשון ביאור אף דהמחבר לא ס"ל הכי.

כג גמרא תענית (יב, ב): אמר רב שישא בריה דרב אידי, מסייע ליה לרב הונא דאמר מצפרא כינופיא.

היכי עבדי, אמר אביי, מצפרא עד פלגא דיומא, מעיינינן במילי דמתא. מכאן ואילך ריבעא דיומא, קרינן בספרא ואפטרותא. מכאן ואילך, בעינן רחמי. שנאמר (נחמיה ט, ג) 'ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת ה' אלהיהם רביעית היום, ורביעית מתוודים ומשתחוים לה' אלהיהם'.

ופירש רש"י:

דאמר מצפרא כינופיא - ביום תענית צבור מתקבצין ובאין לבית הכנסת מן הבקר. מעיינינן במילי דמתא - דרישה וחקירה, לבדוק במעשיהם בעסקי בני העיר, אם גזל וחמס ביניהן, ומפייסין אותן.

היכי עבדי - מאי עבדי בכינופיא דמצפרא ובכוליה יומא דתעניתא.

ריבעא דיומא - מחצות ואילך עושין שני חלקים.

שפירש רש"י בסוף פרק בני העיר (מגילה ל, ב) כ"ד. ואם כן, פרשת השבוע נדחתה.

ומעתה תו לא קשיא לדידן, כיון דלא עבדינן כנופיא, (והטעם נראה משום שאין בידינו כח להעמיד הדת על תילה, גם שאין אנו בטלין ממלאכתינו כל כך). ממילא קרינן בתורה ודחינן פרשת השבוע.

אלא דאי קשיא הא קשיא, דבהדיא מוכח בסוף פרק בני העיר (מגילה ל, ב) דלמאן דאמר לסדר הפטרות הוא חוזר, מן הראוי לקרי' בתענית בשחרית בפרשת השבוע, ולא לדחותה, ובמנחה בתעניתא. אלא דמשום דעבדינן כנופיא מצפרא, אין קורין כל עיקר, יעויין שם בתשו'. מעתה קשה, לדידן דלא עבדינן כנופיא, אמאי לא קרינן בפרשת השבוע, כיון דקיימא לן כמאן דאמר לסדר הפטרות הוא חוזר, וכגון דא וודאי צריכה רבא.

והנה הר"ן בסוף פרק שני דתענית השיג על הירושלמי שכתב שדוחין של ראש חודש, וכתב שהוא נגד גמרא דילן דמשמע דלא היו קורין אלא במנחה בפרשת התענית, ולא היו דוחין של ראש חודש.

ואני אומר, שאיננו נגד גמרא דילן, דאדרבא בגמרא דילן משמע שלא היו קורין כל עיקר בשחרית, ואם כן ממילא נדחית פרשת ראש חודש.

כ"ד הובא בהערה הקודמת, ראה בסוף ד"ה מצפרא.

כ"ה זה לשונו:

גרסינן בגמרא עלה דמתניתין דתנן מפסיקין לתעניות. כלומר כשחל תענית בשני ובחמישי מפסיקין פרשת היום ואין קורין בה אלא פרשת תענית קורין ופרכינן [דף ל ע"ב] בתענית למה לי הפסקה ליקרו בצפרא מעניינא דיומא ולמנחתא דתעניתא ופרקינא אמר רב ששת בריה דרב אידי מסייע ליה לרב הונא דאמר מצפרא כנופיא כלומר דמעייני

ומעתה לא פליג הירושלמי אגמרא דילן כל עיקר.

שוב מצאתי בר"ן במגילה (י, א - ב), שהקשה גם כן על מנהגינו מגמרא בני העיר הנזכר כ"ה.

ותירץ, דכיון דאז לא היו קורין כי אם 'ויחל', אנו נמי עבדינן הכי. וכל עין רואה, יראה בזה מהדוחק שבתירוצו הזה.

ולכאורה בעינן למימר דאינך גאונים דסבירא להו דקורין בין בשחרית בין במנחה 'ויחל', מפרשי ליה לגמרא הכין, שמע מינה מצפרא כנופיא, פירש ולכך לפי שהעם מתכנסין בשחרית, צריכין לקרות מעין המאורע.

אלא שהלשון הוא דחוק, דהיכא עבדינן.

גם לא מצאתי לי חבר כעת בפירוש זה.

על כן נראה, שאף שמנהג ישראל תורה היא, מכל מקום בכל תענית חדש, כגון כ' סיון וכיוצא בו, כשחל בב' וה', לקרות בשחרית פרשת השבוע.

כן נראה לי להלכה ולמעשה, כאשר יורו הבית דין.

הגאון רבי צבי הירש לעווין ז"ל

אב"ד לונדון, הלברשטאדט, מאנהיים ובערלין
בעל מחבר ספר 'צבי לצדיק' 'צבא רב' ועוד כ"ו

למילי דמתא לתקונינהו, ומשום הכי לא אפשר למיקרי בתורה עד המנחה.

ואם תאמר לדידן דלית לן כנופיא וקורין תרי זימני בספר תורה בפרשת 'ויחל', אמאי לא קרינן בצפרא מעניינא דיומא.

איכא למימר, דכיון דקמאי תקון הפסקה בתענית ולא היו קורין בענינו של יום, אנן נמי לא קרינא.

כ"ו נדפס מכתב ידו, יחד עם עוד 'פסקי דינים' וחידושים בענינים שונים, בקובץ 'עץ חיים' באבוב (קובץ טז, טבת תשעב עמוד עו - עז).

מכתבים לא עפכת

...

כב' הגרי"י שליט"א

(א) ראיתי מאמרו ^{כז} על הרמז שיש בקע"ו פסוקים שבתהלים פרק קי"ט ובפרשת נשא ובמסכת בבא בתרא, והם דברים נפלאים ומרתקים.

בין הדברים ראיתי ^{כח}, שהביא מספר אל"ף כתב, שקריאת פרשת נשא טוב להשגת התורה.

והזכיר לי מה שחשבתי לפני כמה שנים על פי דברי החידושי הרי"מ זי"ע שפרשת נשא היא הפרשה הארוכה ביותר והיא באה דוקא אחר יום טוב שבועות מתן תורתנו, וכן המדרש והזוהר בפרשה זו המה ארוכים ביותר, כי יש התפשטות התורה אחר קבלת התורה ^{כט}.

ובתוספת נופך חשבתי, כי האריכות בפרשה זו נובעת מחמת החזרה שיש בפרשה בקרבנות הנשיאים, והוא הוראה להצלחה בתורה שבא בדוקא על ידי חזרות רבות.

לאחר כן שמעתי כי כן מבואר בספר 'מלאת אבן' (להרה"ק אברהם לייב מברוק, מאריות שבחבורת קאצק), בחידושים על התורה, בקונטרס 'איל מלואים' שבסוף הספר, וזה לשונו:

ומרמז לנו בזה, שזאת היא קבלת עול תורתנו הקדושה, ללמוד ולחזור אותה תמיד, ביום ובלילה. הגם מה שכבר למד זאת כמה פעמים, ואין בקריאתה זאת שום חידוש במעשה, עם כל זאת יש לנו מצות הקריאה, מחמת שבפנימיות יהגה בה תמיד טעם אחר, כידוע הכל.

^{כז} בגליון תרסג לפרשת נשא.

^{כח} בעמוד ג.

^{כט} הובא ב'ספר הזכות', וב'פרי צדיק' (אות ז), ועיין עוד שם.

על כן אנו קורין פרשת נשא אחר חג השבועות תמיד, לזכור תמיד שזאת היה קבלת תורתנו הקדושה בחג השבועות, שהוא זמן קבלת תורתנו הקדושה על זה האופן דייקא, ללמוד אותה ולהגות בה תמיד ביום ובלילה, חדשות גם ישנות, ולחזור אותה מה שלמד כמה פעמים, כהנ"ל, וד"ל. עד כאן לשונו.

ויש להוסיף עוד, כי להצלחה בתורה, מלבד החזרה ללא הרף, נצרך גם סיכום בקיצור על כל הנלמד.

وهוא גם נרמז בפרשתן בסיום קרבנות הנשיאים (ז, פד) 'כפות זהב שנים עשרה' וגו'.

(ב) יש להוסיף על מה שהביא ^ל מספר 'קב הישר' שצפו בן אליפז מלך במדינת פולין וכו'.

ושמעתי מידידי הרה"ח שמואל גבריאל זילברשטיין הי"ו, שדברים אלו הם סייעתא למה שכ"ק הפני מנחם זצ"ל הזכיר פעם בשיעורו בישיבה, שבפולין בעיר ואלוונץ היו נוהגים פורים ב' ימים, מספק מוקף חומה מימות יהושע בן נון, ולדברי הקב הישר א"ש כי בפולין היה מקום ישוב עוד קודם ימות יהושע בן נון.

(ג) עוד אוסיף על מה שכתב בגליון לשבועות ^{לא} בשם החיד"א ב'שם הגדולים', כי במגילת רות כל הפסוקים מתחילים בוי"ו מלבד ט' פסוקים שנרמז בהם שמו של השל"ה הקדוש.

ובזה פירש בני מוה"ר פינחס מנחם ניי"ו מה שקרא השל"ה לספרו 'שני לוחות הברית', כי נשמתו היתה חצובה מבוזז

^ל בעמוד ה.

^{לא} גליון תרסב עמוד יב.

אחר כך ביום השמיני, להורות כי בן ישראל הוא למעלה מהנהגת הטבע.

על כן צונו ד' לזכר זה, ליקח ביום צאתינו ממצרים טלה [בכור המזלות], ולהוציא ממנו כוחו ואונו ולזרוק דמו, להורות ביטול כח המזלות.

על כן 'כל בן נכר לא יאכל בו', כי אין השם יתב' משדד מערכה בשביל בן נכר.

وهو מביא בשם מוה"ר דוב בער זצוק"ל, על הפסוק (פינחס כח, יד) 'זאת עולת חודש' וכו', שיש שני מיני הנהגות: הנהגה אחת, היא ההנהגה המסודרת מן ז' ימי בראשית, והנהגה השנייה, המתנהגת על פי אותיות התורה בכל זמן כפי בחירתם בתורה ומצות, היינו שישראל יפעלו על ידי התורה לחדש עיתים חדשים לטובה ולחיים, וזאת ההנהגה נקראת 'את', כללות כל הכ"ב אותיות מן א' עד ת'.

נמביא שם בשם הרב המגיד מקאזניץ זצוק"ל, שזה הוא ששואלים לאדם 'קבעת עתים לתורה' - אם קבע איזה זמן על פי התורה לשנות העתים המסודרים מן שבעת ימי בראשית].

וכותב ששני ההנהגות האלו בכללותם יחד נקרא 'זאת'. ז' ו' את'.

על פי הדברים האלה כותב ה'בני יששכר', מה נעים לפרש את פסוקי התורה הנ"ל על דרך זה: 'זאת חקת הפסח', כי חוקת הפסח הוא גם כן לבאר על שתי הנהגות אלה הנקרא 'זאת' כנ"ל, כי 'חוקת הפסח' מורה שיש הנהגה בשידור למעלה מן טבע המזלות. על כן 'כל בן נכר לא יאכל בו'.

לפי זה יכולים בעז"ה להסביר את המשמעות של המספר קע"ו, שזה כ"ב

ורות, יסוד דוד המלך שנפטר בשבועות יום קבלת התורה.

ויש להוסיף מה שבכלל ישראל יש רגישות מיוחדת בערב חודש סיון לומר תפילת השל"ה, והרבה נוהרים לציונו הקדוש בטבריה, כי בזה החודש חודש סיון חצובה נשמתו של השל"ה, ובודאי אפשר לפעול כל טוב, ובפרט בהצלחה בלימוד התורה.

בברכת יגדיל תורה ויאדיר

זחק fe אנה פייאנבויט

...

בעז"ה

בעניין מה שהבאת בגליונכם פרשת נשא^{לב}, שהפרשה הארוכה בתורה היא פרשת נשא - קעו פסוקים, והמזמור הארוך בתהלים ובתנ"ך מזמור קיט - קעו פסוקים, והמסכת הארוכה בש"ס מסכת בבא בתרא - קעו דפים.

יש לדרוש טעם בזה, על פי מה שכתב בספר 'בני יששכר' מאמרי חודש ניסן (מאמר ד טיול בפרדס - דרוש ד) על הפסוק (בא יב, מג) 'זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו', דקשה מהו 'זאת חקת הפסח', הוא ליה למימר בקיצור 'כל בן נכר לא יאכל הפסח'.

והוא מסביר שם באריכות, שכל העמים הם תחת השבעים שרים והמזלות, בטבע כפי שהטביע בהם היוצר, אבל בני ישראל אינם נתונים תחת שום מזל מצבא השמים, ואין מזל לישראל, והשם יתב' משדד מערכות השמים וכוכבי השמים עבור ישראל, כי הם למעלה מן הטבע.

ומסביר שם, שבשביל זה מצות מילה ביום השמיני, כי שבעת ימים הם ימי הטבע, שהם נגד שבעת ימי בראשית, והמילה

^{לב} גליון תרסג.

אותיות התורה כפול שמונה ^{לג}, שבכל הכ"ב אותיות התורה יש כוח של מספר שמונה, שזה ההנהגה של למעלה מדרך הטבע, על פי אותיות התורה בכל זמן כפי בחירתם בתורה ומצות כנ"ל.

ובשביל זה בפרשת 'נשא' שקוראים אחר חג מתן תורתנו, שבה קיבלנו את תורתנו הקדושה, ועל ידי זה את הכוח לחדש עיתים חדשים לטובה ולחיים מעל להנהגת הטבע, אז יש לנו בפרשה זו קעו פסוקים.

וכן במזמור קי"ט 'תמניא אפי', שמדבר ממעלות התורה, יש גם קע"ו פסוקים כנ"ל.

תודה רבה על הגיליון הנפלא, והצלחה רבה בכל מעשה ידיכם, מתוך נחת והרחבה.

'דיקט

לאה בן ציון הופשטר
לאנדון י"ו

לגבי אורך המסכתות בירושלמי ^{לד}.

לפי פרויקט השו"ת (בר אילן), במהד' וילנא שבת הכי ארוכה, אחר כך יבמות סנהדרין ברכות.

ובונציה, ברכות מעט ארוכה מסנהדרין.

יצויין כי לדבריהם מדובר מ=במספר מקרוב, ולא מדויק. איני יודע מדוע ומה הכוונה.

e. ה. 667

^{לג} כבמזמור תמניא אפי, שמונה פסוקים לכל אות מכב אותיות התורה.

^{לד} שכתבנו בגליון לפרשת נשא (גליון תרסג עמוד ב) ששמענו שבירושלמי מסכת ברכות הינה המסכת הארוכה ביותר.

...

יישר כח, דברים נפלאים מאד, פרפראות נאות המושכות הלב.

בענין בבא בתרא ^{לה}, מלבד הערתו שהרי אין דף א', לא הבנתי, שהרי סדר המסכתות לא נתיסד על ידי רבותינו, אלא על ידי מדפיסי הדפוס.

ואולי משמים גלגלו כך, וצריך עיון.

יפוצו מעינותיכם חוצה, רוב ברכות.

! כראן

...

שלום וברכה.

נהניתי לראות הלקט הנפלא אודות קע"ו פסוקים בפרשת נשא ובתמניא אפי, וקע"ו דפים במס' בבא-בתרא.

ראוי להוסיף ולציין [וכן ראיתי בספר 'אמרות טהורות' להאדמו"ר מרחמסטריווקא - ארה"ב זצ"ל (פר' נשא) שהרגיש בזה], כי בניגוד למנין הפסוקים בתורה ובתהלים שמקובלים הלכה למשה מסיני, הרי שחלוקת הדפים במסכתות הש"ס נעשתה רק לפני כ-500 שנה, כשהדפיסו את הש"ס בוונציה בשנת ר"פ, וכידוע המדפיסים אז היו גוים שבודאי לא היה להם שום כוונה בחשבון הדפים.

עם כל זה אנו רואים דבר פלא, שסדר זה של הדפים נקבע ונתפשט בכל ישראל חוק ולא יעבור, והדבר ברור שמן השמים סיבבו שיוקבע כן לדורות, עד שאפילו מצאו רמזים רבים ונפלאים בחשבון מספרי דפי הש"ס.

ואציין מקצתם [בנוסף להחשבון של קע"ו דפים בבבא - בתרא שהארכת בו]:

ואולי לזה נתכוונה השמועה, שמסכת ברכות הינה המסכת הארוכה שבש"ס.

^{לה} שכתבנו (בגליון הקודם, גליון תרסג לפרשת נשא) שמספר הדפים מסתיים בדף קעו.

כוונה בזה, אבל משמים ממעל הזמינו כן בחשבון מדויק על מספר זה.

ורואים שיש בזה ענינים גבוהים, כי המדפיס הראשון עשה סדר הדפים, וכל הספרים ומפרשי הש"ס מציינים תמיד לפי דפים אלו, והראשונים עדיין לא השתמשו בש"ס לפי סדר הדפים, ועל כן מציינים תמיד רק להפרק, ומוסיפים 'בריש פרקין' או 'בשלהי פרקין' וכדומה. אבל תיכף מעת שיצא הש"ס לפי סדר הדפים, מאז נהגו כל המחברים לציין מאמרי הגמרא לפי דפי הדפוס.

ובש"ס דפוס לעמבערג היה ב דפים על דף אחד, והרב הקדוש רבי דוד מסקווירא זי"ע היה לומד בדפוס זה. אבל גם הוא מציין להדפים כמו בש"ס דילן.

וכן מצינו בספרים הרבה רמזים על מספרי דפי הש"ס, וכגון במסכת שבועות שיש מנהג עתיק ללמוד מסכתא זו מפסח ועד שבועות, כי מספר הדפים מט, כמספר הימים.

ומצאו שבדף לג איירי מרשב"י, ולומדים אותו ביום לג בעומר.

וכן היו זהירין בכל צורת הדפוס שלא לשנותו, וכגון מה שהשורה השניה מתחלת קצת פנימה מהשורה הראשונה.

והיה בזה עובדא אצל הרב הקדוש רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע שבא אליו איש אחד וביקש הסכמה על איזה ספר.

וראה הרב הקדוש שנדפס באופן שהשורה הא' מתחיל באמצע קצת, ולא השורה הב'.

ונענה ואמר: עפעס טויג נישט מים דעם דרוקער.

הרי נראה מזה שיש בזה איזה ענין.

...

א. במסכת שבת דף ל"ג נדפס כל הסיפור של רשב"י, ומכוון כנגד יומא דהילוליה - ל"ג בעומר.

ב. מנהג קדום [כמדומה שהובא כן על ה'חתם סופר' זי"ע] ללמוד בימי ספירת העומר מ"ט דפי מסכת שבועות, ונתנו רמז שבחג השבועות קיבלנו עלינו שבועת הר סיני, וגם מצאו שבדף ל"ג - ל"ד שלומדים ביום ל"ג בעומר איירי מרשב"י.

ג. כמו כן נהגו בכמה מקומות [אולי בחב"ד] ללמוד במ"ט ימי ספירת העומר מ"ט דפי מסכת סוטה, ונתנו בזה רמזים.

ד. בשו"ת 'לדובר מישרים' (בסופו) כתב דבר פלא, כי חשבון כל עשרת בני רב פפא עם תיבות האב [שנהגו להזכירם בעת סיום מסכתא] עולה בגימטריא שני אלפים שש מאות תשעים ושלושה, כחשבון מספר דפי הגמרא בכל הש"ס. הצלחה מרובה

א.י. הרשקוביץ

הארות והוספות לגליון הקודם

...

בהמשך למה שכתבנו (גליון תרסג לפרשת נשא) אודות קעו דפים במסכת בבא בתרא, ב'שיחות יקרות' שבספר 'אמרות טהורות' (פרשת נשא עמוד כו) כתב בזה הלשון:

ובאמת זה דבר פלא, שפרשת נשא שהיא הפרשה הכי גדולה יש בה קעו פסוקים. וכן במסכת בבא בתרא שהיא המסכת הכי גדולה, מספר הדפים הוא גם כן קעו. וכן בתהלים קפיטל קיט שהוא הקפיטל הארוך ביותר, יש בו גם כן קעו פסוקים.

ונראה מזה שיש איזה ענין מכוון במספר הזה. הגם שכפי הידוע נעשה דפי הש"ס על ידי איזה גוי, ובוודאי שלא היה לו שום

בספר 'הורת גבר' להרה"ח ר' גדליהו קליין ז"ל מדעש - צפת ^{לו} (בסוף דרוש לחנוכה תרנו; עמוד שצו) כותב בתוך דבריו בענין זה, בזה הלשון:

וזה אפשר לומר כוונת דוד המלך ע"ה בתהלים סימן לו (פסוק לב - לג) 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ה' לא יעזבנו בידו'.

'צופה רשע' אפשר לרמוז שהוא קליפות 'צפו'.

'לא יעזבנו בידו' ^{לו} גימטריא קעו, לבטל קליפת 'צפו'.

גם 'יה לא יעזבנו' ראשי תיבות שם יל"י, שהוא השם המעלה הניצוצי הקדושה מהשבירה וביטול הקליפות.

ועיקר התיקון יהיה במהרה בימינו אמן לעתיד לבוא, ואז יתבטל קליפת 'צפו' מכל וכל, ויהיה 'כתנות אור' באלף, כמו שהיה קודם חטא אדם הראשון.

ומתתיהו הכהן גדול, מגודל מסירות נפש לה' זכה להמשיך האור הראשון כמו שהיה בשבעת ימי בראשית, מעין העתיד לבוא.

...

^{לו} בלי תיבת 'בידו'.

הרה"ח ר' ישראל ראנד הי"ו
לרגל הכנס בנו יצחק הי"ו
לעול תורה ומצות, למזל טוב ולרוב נחת

המחותנים החשובים
הרה"ח ר' אהרן ברלינגר הי"ו
והרה"ח ר' אברהם חיים מאייער הי"ו
לרגל שמחת נישואי צאצאיהם
למזל טוב ולרוב נחת

הארות והוספות יתקבלו בברכה, לזיכוי
הרבים 3690yb@gmail.com

בנחלתנו לפרשת נשא (גליון תרסג עמוד ב) הבאנו באמצע הדברים על מספר קעו, בזה הלשון:

גם בלשון הגמרא 'קעו' היינו הצואר, על דרך הכתוב 'וענקים לגרורותיך'.

וציינו (בשולי הגליון הערה ה) לדברי הגמרא בעירובין (נד, א) על פסוק זה, אך כתבנו שלא הוזכר שם לשון 'קוע'.

הראו לי שלכאורה הכוונה היא לדברי הגמרא בבבא קמא (נה, א) דהאי אריך קועיה והאי זוטר קועיה וכו', דהאי אלים קועיה והאי קטין קועיה.

ופירש רש"י: אלים קועיה, צוארו עב.

ועל זה מביא מהפסוק שהביא מגרירת - צואר לתורה 'וענקים לגרורותיך'.

...

'לא יעזבנו' בגימטריא קעו

מה שהבאנו (גליון תרסג לפרשת נשא עמוד יא) מהג"ר אברהם פאלאג'י ז"ל על הפסוק (תהלים לו, לב - לג) 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ה' לא יעזבנו בידו', עיין שם.

^{לו} יצא לאור בירושת"ו בשנת תשעז לפ"ק, שנת המאה לפטירת המחבר.

מ' בעהט
נישט רעדן ביים דאווענען

נתנדב לכבוד שמחת בית בעלזא
שמחת נישואי נכדת
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ולזכות כל החתנים והכלות מאנ"ש
המתחתנים בשבוע זו

הרה"ח ר' חיים יונה מנדלוביץ הי"ו
לרגל הכנס בנו שלמה דוד הי"ו
לעול תורה ומצות, למזל טוב ולרוב נחת